



*Αποψη των Προπυλαίων και της περιβάλλουσας περιοχής από τη στάθμη των μετωπών του Παρθενώνος. Φωτ. Σ. Μαυρογιάννης, Ιούνιος 2007*

Χ. Μπούρας, Θεωρητικές αρχές των επεμβάσεων στα μνημεία Ακρόπολεως  
Μ. Ιωαννίδου, 2000-2007, το αναστηλωτικό έργο της ΥΣΜΑ στην Ακρόπολη  
Φ. Μαλλούχου-Τυφάνο, Ε. Πετροπούλου, Έρευνα κοινής γνώμης για την αναστήλωση της Ακρόπολης  
Γ. Εγγλέζος, Επεμβάσεις προστασίας αρχαίων μνημείων με τη μέθοδο της κατάχωσης, Η περίπτωση  
του Αρρηφορίου Οίκου στην Ακρόπολη των Αθηνών  
Ε. Λεμπιδάκη, Με την ευκαιρία της νέας αναστήλωσης του ναού της Αθηνάς Νίκης, Αναδρομή στην ιστορία  
του λατρευτικού αγάλματος της θεάς  
Κ. Χατζηασλάνη, Ε. Καϊμάρα, Α. Λεοντί, Η νέα εκπαιδευτική μουσειοσκευή «Το Δωδεκάθεο»  
Φ. Μαλλούχου-Τυφάνο, Τα νέα της Ακρόπολης  
Φ. Μαλλούχου-Τυφάνο, Η αποκατάσταση του Ερεχθείου: μετά 20 έτη

Από την προϊστορική περίοδο έως την επικράτηση του Χριστιανισμού τον 4ο αιώνα μ.Χ. οι Έλληνες και στη συνέχεια οι Ρωμαίοι λάτρευαν θεούς και θεές, που κατά τις παραδόσεις τους ζούσαν στις απάτητες κορυφές του Ολύμπου. Επρόκειτο για μία θρησκεία πολυσύνθετη και άμεσα συνδεδεμένη με μία ευφάνταστη μυθολογία, στην οποία είχαν θέση οι γενάρχες των Ελλήνων, οι ήρωες ενός ασαφούς αλλά ενδόξου παρελθόντος και κυρίως οι τόποι, τα βουνά, τα ποτάμια και οι θάλασσες του ελληνικού χώρου. Οι πολυάριθμες αυτές ιστορίες, με τις παραλλαγές τους, οι μύθοι για τους δώ-

Το 2001 επιλέχθηκε από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο για να δοθεί ως εκπαιδευτικό υλικό στα σχολεία του προγράμματος της Ευέλικτης Ζώνης του ΥΠΕΠΘ, που τότε οργανώθηκε για πρώτη φορά.

Πρόκειται για μία πολύ εύχρηστη μουσειοσκευή που το θέμα της ενδιαφέρει Έλληνες αλλά και ξένους εκπαιδευτικούς σε όλο τον κόσμο. Στόχος της μουσειοσκευής είναι να δώσει σε μαθητές και εκπαιδευτικούς τη δυνατότητα να προσεγγίσουν τον απέραντο πλούτο της αρχαίας και της σύγχρονης τέχνης, να γνωρίσουν μερικούς από τους πιο

μορφή της μουσειοσκευής και προχωρήσαμε στην έκδοση μίας ουσιαστικά νέας μουσειοσκευής με το ίδιο θέμα, που εκδόθηκε σε 500 αντίτυπα στην ελληνική γλώσσα και σε 300 αντίτυπα στην αγγλική γλώσσα.

Η μουσειοσκευή αποτελείται από διάφορα έντυπα και παιχνίδια:

### 1. Το βιβλίο της μουσειοσκευής

Περιλαμβάνει την εισαγωγή στο θέμα, περιγράφει και συνδέει μεταξύ τους τα διάφορα περιεχόμενα, έντυπα και παιχνίδια, παρέχει οδηγίες αξιοποίησής τους καθώς και προτάσεις προς τον εκπαιδευτικό που κατατάσσονται στις εξής ενότητες: Μυθολογία-Ιστορία και Τέχνη, Μυθολογία και Γλώσσα, Μυθολογία και Φυσικές Επιστήμες, Μυθολογία και Σύγχρονα Επαγγέλματα. Πολλές από τις προτάσεις έχουν ήδη εφαρμοστεί από εκπαιδευτικούς, με τους οποίους έχουμε μακρόχρονη συνεργασία. Η μουσειοσκευή «Το Δωδεκάθεο» έχει σχεδιαστεί, ώστε να μπορεί να χρησιμοποιείται μέσα στην τάξη, και στη συνέχεια σε έναν χώρο πολιτισμικής αναφοράς, ουσιαστικά σε κάθε χώρο. Ένα μόνον έργο τέχνης για έναν μόνον θεό είναι ικανό να ενεργοποιήσει ολόκληρο το εκπαιδευτικό δυναμικό της μουσειοσκευής αυτής. Δίνονται λοιπόν πληροφορίες για τη χρήση της μουσειοσκευής σε ένα μουσείο, σε έναν αρχαιολογικό χώρο, σε μία Πινακοθήκη, σε μία βιβλιοθήκη, αλλά και σε ένα βιβλιοπωλείο.

### 2. Ένας φάκελλος με δώδεκα έντυπα, ένα για κάθε θεό

Σε κάθε έντυπο υπάρχει μία σύντομη περιγραφή των χαρακτηριστικών του κάθε θεού, οι πιο σημαντικοί μύθοι που αναφέρονται σ' αυτόν, τα ονόματα των συντρόφων του και των παιδιών του, οι κυριότερες επωνυμίες του, χαρακτηριστικά στοιχεία για τη λατρεία του, για τις εορτές που γίνονταν για να τον τιμήσουν, τα κυριότερα ιερά και ναοί που του είχαν αφιερωθεί. Αναφέρονται χαρακτηριστικές παραστάσεις του σε γλυπτά και αγγεία καθώς και τα σύμβολα, χάρη στα οποία τον αναγνωρίζουμε· επίσης τα αφιερωμένα σε αυτόν ζώα και φυτά.

Η μία όψη του εντύπου έχει μόνον εικόνες και μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μικρή αφίσα μέσα στην τάξη. Η εικονογράφηση παρουσιάζει ποικιλία και είναι αντιπροσω-

πευτική του κάθε ενός από τους δώδεκα θεούς. Σε κάθε τρίπτυχο βρίσκει κανείς την απεικόνιση της κεφαλής του θεού από ένα γνωστό έργο της αρχαίας τέχνης, καθώς και μικρότερες εικόνες από ένα γλυπτό, ένα νομίσμα, ένα αγγείο με μυθολογικές παραστάσεις, ένα αρχιτεκτονικό έργο καθώς και ένα έργο νεώτερης τέχνης από την Αναγέννηση έως σήμερα.

Έχουν επιλεγεί 101 έργα από 14 Ελληνικά Μουσεία και από 24 Μουσεία του Εξωτερικού από 8 χώρες. Έχει γίνει προσπάθεια κατά την επιλογή αυτών των έργων τέχνης να δοθεί στα παιδιά η πολυμέρεια του αρχαίου κόσμου, της αρχαίας τέχνης καθώς και η προσωπικότητα του κάθε θεού. Όπου ήταν δυνατόν, προτιμήθηκαν έργα τέχνης από την Αθηναϊκή Ακρόπολη.

Ως προς την επιλογή του εικονογραφικού υλικού ακολουθήθηκαν οι παρακάτω αρχές:

Η μορφή του θεού στην πρώτη σελίδα επιλέχθηκε από αρχαία έργα γλυπτικής σε μάρμαρο. Στόχος είναι να τονισθεί ο ανθρωπομορφισμός της αρχαίας ελληνικής θρησκείας. Τα έργα αρχαίας πλαστικής, περίοπτα αγάλματα ή ανάγλυφα, έχουν επιλεγεί να είναι αφ' ενός σε διαφορετικές κλίμακες και αφ' ετέρου από διαφορετικά υλικά. Τα αγγεία έχουν επιλεγεί με κριτήριο τη σαφήνεια της εικονογράφησης του κάθε θεού και τη δυνατότητα αναγνωρίσής του από τα σύμβολά του. Για να φανεί επίσης ο πλούτος της αρχαίας ελληνικής αγγειοπλαστικής, έχουν επιλεγεί αγγεία μελανόμορφα, ερυθρόμορφα, αγγεία με ανάγλυφη διακόσμηση, αγγεία με λευκό βάθος αλλά και διαφόρων τύπων: αμφορείς, κρατήρες, κύλικες, λίκυθοι, πυξίδες, υδρίες κ.ά. Τα αρχιτεκτονικά μνημεία τα αφιερωμένα στους θεούς επίσης ποικίλλουν. Έχουμε υπαίθρια ιερά στο φυσικό περιβάλλον (όπως της Αφροδίτης στο Δαφνί), απλούς βωμούς (όπως του Διονύσου), ιερούς χώρους περιβαλλόμενους από στοές (όπως στη Βραυρώνα) Τελεστήρια (όπως στο Σαγκρί της Νάξου) και βέβαια πολλούς ναούς διαφόρων τύπων, κτισμένους στον δωρικό, ιωνικό ή κορινθιακό ρυθμό. Τα αρχαία νομίσματα, των διαφόρων ελληνικών πόλεων, χρυσά, ασημένια και χάλκινα, έχουν επιλεγεί για την ιδιαίτερη καλλιτεχνική τους αξία, αλλά και για την ευκολία αναγνώρισης του κάθε θεού από τα σύμβολά του.

Σε κάθε έντυπο υπάρχει και μία εικόνα νεώτερου έργου τέχνης με θέμα από την αρχαία μυθολογία και τους θεούς, που μας δείχνει πόσο επηρέασαν τους νεώτερους καλλιτέχνες. Τα έργα είναι ζωγραφικά και γλυπτά τόσο Ευρωπαίων όσο και Αμερικανών δημιουργών και χρονικά ποικίλλουν από την πρώιμη Αναγέννηση (S. Botticelli, 1481) έως τις μέρες μας (A. Kago, 1990).

### 3. Ένας φάκελλος με καρτέλλες

α. Δεκατρείς καρτέλλες-μύθοι, θαυμάσια έργα του ζωγράφου Π. Βαλασάκη, απεικονίζουν χαρακτηριστικές σκηνές από μύθους

γλυφα. Οι μαθητές προσπαθούν να αναγνωρίσουν τον κάθε θεό και να φανταστούν τη μορφή του χωρίς τις ατέλειες και τις φθορές του χρόνου, με το χρώμα που είχαν αρχικά.

*Αναγνωρίζοντας τους θεούς... σε γλυπτά*  
Στην καρτέλλα αυτή υπάρχουν δώδεκα έργα αρχαίας γλυπτικής διαφόρων εποχών.

*Αναγνωρίζοντας τους θεούς... σε αγγεία*  
Στην καρτέλλα αυτή υπάρχουν δώδεκα αρχαία αγγεία. Στο κάθε ένα απεικονίζονται σκηνές με πρωταγωνιστή έναν θεό. Οι μαθητές αναγνωρίζουν τον κάθε θεό από τα



Η εκπαιδευτική μουσειοσκευή «Το Δωδεκάθεο». Φωτ. Σ. Μαυρομμάτης, 2007

δεκα αθανάτους κορυφαίους θεούς και για έναν ολόκληρο κόσμο από μικρότερες θεότητες, ενέπνευσαν και τροφοδότησαν με θέματα επί χιλιάδες χρόνια, τόσο κατά την προχριστιανική αρχαιότητα όσο και μετά την Αναγέννηση στην Ευρώπη, ποιητές, λογοτέχνες, μουσικούς, ζωγράφους, γλύπτες, με μία λέξη τον πολιτισμό.

Με αυτό το θέμα και με επίκεντρο την απεικόνιση των θεών του Ολύμπου στη ζωφόρο του Παρθενώνα, δημιουργήσαμε την εκπαιδευτική μουσειοσκευή «Το Δωδεκάθεο».

Πρόκειται για ένα θέμα με το οποίο ασχολούμαστε περισσότερο από 10 χρόνια. Μία πρώτη μορφή της μουσειοσκευής εκδόθηκε το 1998, στα πλαίσια του προγράμματος «ΜΕΛΙΝΑ – Εκπαίδευση και Πολιτισμός».

ωραίους μύθους της αρχαιότητας, καθώς και να συσχετίσουν τα παραπάνω με χώρους, μνημεία και την ιστορία του τόπου μας.

Μέσα στα χρόνια η μουσειοσκευή αυτή έγινε πολύ αγαπητή σε εκπαιδευτικούς και μαθητές, έδωσε τη δυνατότητα για μία θεματική προσέγγισή της μέσα από τη διδακτέα ύλη, με αποτέλεσμα την ένταξή της στα νέα σχολικά βιβλία για τον εκπαιδευτικό της Γ' Δημοτικού ως προτεινόμενο υποστηρικτικό υλικό για το μάθημα της Ιστορίας-Μυθολογίας. Παράλληλα αυξήθηκε ο αριθμός των αιτήσεων για δανεισμό της στην Ελλάδα, αλλά και για μετάφρασή της στην αγγλική γλώσσα.

Έτσι, μετά από 10 χρόνια, και χάρη στην ευγενική χορηγία του Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος, εξελίξαμε το περιεχόμενο και τη



Το βιβλίο της μουσειοσκευής «Το Δωδεκάθεο». Φωτ. Σ. Μαυρομμάτης, 2007

των θεών. Υπάρχει μία καρτέλλα για κάθε θεό, και μία με όλους μαζί, που αποτέλεσε το εξώφυλλό μας.

β. Πέντε καρτέλλες-παιχνίδια εικονίζουν έργα αρχαίας και νεώτερης τέχνης με παραστάσεις των θεών, σε γλυπτά, σε αγγεία, σε νομίσματα, σε γραμματόσημα. Η κάθε καρτέλλα αποτελεί ένα ολοκληρωμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Ο μαθητής αναγνωρίζει τους θεούς, τους μύθους και συγκρίνει διαφόρους τύπους γλυπτών, αγγείων, νομισμάτων κ.λπ. Αναλυτικά:

*Αναγνωρίζοντας τους θεούς*  
Στην καρτέλλα αυτή υπάρχουν δώδεκα μαρμαρίνα έργα αρχαίας γλυπτικής, που απεικονίζουν πρόσωπα θεών. Άλλα προέρχονται από περίοπτα αγάλματα και άλλα από ανά-

χαρακτηριστικά σύμβολά του ή από τους μύθους που εικονίζονται και παρατηρούν τους τύπους των αγγείων και τα είδη της διακόσμησής τους.

*Αναγνωρίζοντας τους θεούς... σε νομίσματα*  
Στην καρτέλλα εικονίζονται από τη μία πλευρά αρχαία νομίσματα, δύο, συνήθως διαφορετικά, για τον κάθε θεό, που το ένα εικονίζει την κεφαλή του θεού και το άλλο, στις περισσότερες περιπτώσεις, ολόκληρη τη μορφή του θεού. Στην άλλη πλευρά της καρτέλλας εικονίζονται νομίσματα του 20ού αιώνα, κέρματα αλλά και χαρτονομίσματα, που φέρουν παραστάσεις των αρχαίων θεών. Οι μαθητές αναγνωρίζουν τον κάθε θεό, καλούνται να δημιουργήσουν μία δική τους συλλογή και σχεδιάζουν δικές τους προτάσεις για νομίσματα.



Αναγνωρίζοντας τους θεούς... σε γραμματόσημα

Στην καρτέλλα αυτή υπάρχουν γραμματόσημα που εικονίζουν παραστάσεις των θεών και των μύθων τους σε αρχαία γλυπτά, αγγεία και νομίσματα καθώς και σε νεώτερα έργα τέχνης από σπουδαίους Έλληνες καλλιτέχνες. Οι μαθητές αναγνωρίζουν τον κάθε θεό και καλούνται να δημιουργήσουν μία δική τους συλλογή.

γ. Ακολουθούν δύο καρτέλλες, με τίτλο «Αναγνωρίζοντας φυτά και ζώα αφιερωμένα στους θεούς», έργα του ζωγράφου Μ. Καλλιμόπουλου. Διαφορετικοί μύθοι από όλη την Ελλάδα βρίσκονται πίσω από σύμβολα ή από την αγάπη και τη σχέση του κάθε θεού για συγκεκριμένα ζώα και φυτά. Οι μαθητές καλούνται να τα αναγνωρίσουν και να βρουν ποια είναι αφιερωμένα σε κάθε θεό αναζητώντας τους αντίστοιχους μύθους.

δ. Μία καρτέλλα-παιχνίδι με δώδεκα φιγούρες-θεούς διαφορετικών χρωμάτων προτρέπει το παιδί να δημιουργήσει τους δικούς του θεούς, να διαλέξει ποιο χρώμα εκφράζει καλύτερα τον κάθε ένα, να βρει εικόνες από περιοδικά και εφημερίδες, για να ντύσει τις

φιγούρες, να τους προσθέσει σύμβολα κ.ά.

#### 4. Ένας φάκελλος με μία καρτέλλα με θέμα «Σύμβολα και Συμβολισμοί»

Εικονίζονται 12 σύμβολα – σχήματα που προσφέρονται για πολλαπλές αναγνώσεις. Οι πολύπλευρες ερμηνείες που μπορούν να αποδοθούν στα σύμβολα, οι συνειρμοί και οι συσχετισμοί που μπορούν να γίνουν, βοηθούν τον μαθητή να φανταστεί και να αναπλάσει δημιουργικά τον κόσμο των αρχαίων θεών. Οι μαθητές τα αποκρυπτογραφούν και γεμίζουν τον φάκελλο με τα δικά τους αντικείμενα – σύμβολα.

#### 5. Το έντυπο «Οι Θεοί του Ολύμπου στη Ζωφόρο του Παρθενώνα»

Ένα παιχνίδι είναι αφιερωμένο στο Δωδεκάθεο, όπως εικονίζεται στη ζωφόρο του Παρθενώνα. Δίνονται πληροφορίες για το μνημείο, καθώς και για κάθε θεό μία επωνυμία, το αφιερωμένο σε αυτόν ζώο και φυτό. Οι μαθητές αναζητούν την ταυτότητα και τα σύμβολα των θεών.

#### 6. Το παιχνίδι αναγνώρισης των θεών «Ποιος είναι ποιος στον Όλυμπο»

Το παιχνίδι στηρίζεται στον συνδυασμό

φωτογραφιών μίας χαρακτηριστικής κεφαλής, ενός γλυπτού, ενός αγγείου, ενός νομίσματος, ενός ναού, καθώς και ενός νεώτερου έργου τέχνης για κάθε θεό. Ο μαθητής αναγνωρίζει τους θεούς, επιλέγει και συνδυάζει τις φωτογραφίες των έργων.

Τέλος, μέσα στη μουσειοσκευή ο μαθητής βρίσκει και μία πρόκληση για συμμετοχή σε ένα παιχνίδι αναζήτησης έργων τέχνης της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς, με πρωταγωνιστές τους θεούς του Ολύμπου. Για να συμμετάσχει, πρέπει να μας στείλει φωτογραφίες ενός ή περισσότερων έργων τέχνης. Το έργο μπορεί να αναφέρεται σε έναν ή περισσότερους θεούς, μπορεί να είναι αρχαίο ή νεώτερο γλυπτό, αγγείο, νόμισμα, ναός ή νεοκλασικό κτήριο, καθώς και ένα νεώτερο έργο τέχνης, ή στιδήποτε άλλο μπορεί να συνδυαστεί με τον κόσμο των αρχαίων θεών.

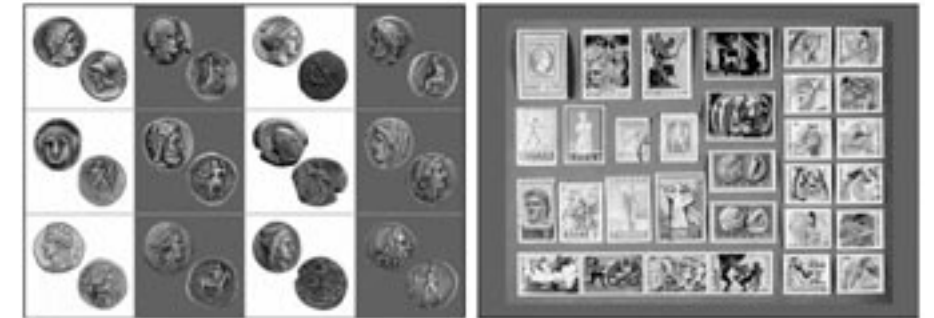
Ξεχωριστή φροντίδα υπήρξε και για την εικαστική ποιότητα της μουσειοσκευής. Η εξαιρετική καλλιτεχνική και εκδοτική επιμέλεια της μουσειοσκευής οφείλεται στην Ίνα Μελέγκογλου (Alt Sys), στην οποία οφείλονται πολλές ευχαριστίες χωρίς αυτήν η μουσειοσκευή δεν θα είχε την ίδια ποιότητα.

#### Η διακίνηση της μουσειοσκευής

Από τον Δεκέμβριο του 2006 μέχρι τον Ιούλιο του 2007 δωρήθηκαν 320 μουσειοσκευές σε φορείς όλης της χώρας και υπολογίζεται ότι περίπου 10.000 μαθητές τις χρησιμοποίησαν. Παράλληλα περίπου 2.000 μαθητές από 40 σχολεία όλης της χώρας τη χρησιμοποίησαν ως δανειστικό υλικό κατά το ίδιο χρονικό διάστημα.

Μεγάλο ενδιαφέρον για τον δανεισμό της μουσειοσκευής «Το Δωδεκάθεο» υπήρξε από σχολεία της Περιφέρειας. Προκειμένου να υπάρχει η δυνατότητα διακίνησης της μουσειοσκευής σε τοπικό επίπεδο, δημιουργήσαμε δίκτυα συνεργασίας με τους αρμόδιους τοπικούς φορείς, στους οποίους προσφέραμε μουσειοσκευές για να τις δανείζονται στα σχολεία της περιοχής. Έτσι σε κάθε Νομό προσφέρθηκε μία μουσειοσκευή στην τοπική Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, μία στην αντίστοιχη Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, καθώς και σε Μουσεία με οργανωμένα τμήματα εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Επί-

σης, σε κάθε Νομό η Υπηρεσία μας χάρισε από μία μουσειοσκευή στον Υπεύθυνο Πολιτιστικών Θεμάτων και Καλλιτεχνικών Αγώνων, τόσο της Πρωτοβάθμιας όσο και της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Οι μουσειοσκευές αυτές προσφέρθηκαν κατά τη διάρκεια ειδικού σεμιναρίου, που πραγματοποιήθηκε στην Πάτρα, τον Φεβρουάριο του 2007, μετά από πρόσκληση του Υπουρ-



Οι καρτέλλες της μουσειοσκευής «Το Δωδεκάθεο». Φωτ. Σ. Μαυρομάτης, 2007

γείου Παιδείας και του Ινστιτούτου Επιμόρφωσης του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης.

Πολλοί από τους 100 Πολιτιστικούς Υπεύθυνους, που συμμετείχαν στο σεμινάριο, στη συνέχεια οργάνωσαν στους νομούς της ανάλογη παρουσίαση της μουσειοσκευής «Το Δωδεκάθεο», ενημερώνοντας τους εκπαιδευτικούς της περιοχής τους για τη χρήση και τον δανεισμό της από τοπικούς φορείς. Για παράδειγμα στη Θεσσαλονίκη, τον Μάρτιο του 2007, οι τέσσερις Υπεύθυνοι Πολιτιστικών Θεμάτων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης του νομού οργάνωσαν σε συνεργασία με το Τελλόγλειο Ίδρυμα Τεχνών του ΑΠΘ σεμινάριο, με ομιλήτρια την Κ. Χατζησαολάνη με θέμα το Εκπαιδευτικό Υλικό της Ακρόπολης και ειδικότερα τη χρήση της μουσειοσκευής «Το Δωδεκάθεο» στην εκπαιδευτική πράξη. Στο σεμινάριο συμμετείχαν 170 εκπαιδευτικοί από 120 σχολεία, στα οποία δόθηκε Εκπαιδευτικός Φάκελλος για την Ακρόπολη. Τα σχολεία του νομού δεν χρειάζεται πλέον να δανειστούν τη μουσειοσκευή «Το Δωδεκάθεο» από την Αθήνα, αλλά μπορούν να την δανειστούν τόσο από τους αρμόδιους φορείς του ΥΠΕΠΘ (τέσσερις Πολιτιστικοί Υπεύθυνοι της Πρωτοβάθμιας και τέσσερις της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης) όσο και από τους αρμόδιους φορείς του ΥΠΠΟ (ΙΣΤ' ΕΠΚΑ, 9η ΕΒΑ, Αρχαιολογικό

Μουσείο και Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού) καθώς επίσης και από το Τελλόγλειο Ίδρυμα Τεχνών και το Μουσείο Εκμαγείων του Τομέα Αρχαιολογίας του ΑΠΘ.

Αντίστοιχα, στον Νομό Πέλλας, η Υπεύθυνη Πολιτιστικών Θεμάτων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης οργάνωσε η ίδια ανάλογο σεμινάριο για τους εκπαιδευτικούς. Ήδη οργανώνεται για τον Σεπτέμβριο ένα ακόμη σεμινάριο στην Αθήνα για τα σχολεία της Αττικής, αλλά και ένα άλλο στον Πύργο για τους εκπαιδευτικούς των νομών Ηλείας, Αχαΐας και Αιτωλοακαρνανίας. Μια διαφορετική περίπτωση είχαμε στον νομό Ροδόπης, όπου η συνεργασία μας με τους εκπαιδευτικούς του νομού πραγματοποιήθηκε μέσω της τοπικής ΙΘ' Εφορείας Αρχαιοτήτων, η οποία έχει παράδοση στα εκπαιδευτικά προγράμματα. Η υπεύθυνη αρχαιολόγος των Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων του μουσείου πραγματοποίησε στους εκπαιδευτικούς του νομού ειδικό σεμινάριο για τη νέα μουσειοσκευή το «Δωδεκάθεο» και τη χρήση της μέσα στο Αρχαιολογικό Μουσείο Κομοτηνής. Από τον Οκτώβριο του 2006 μέχρι τον Ιανουάριο του 2007 600 μαθητές συμμετείχαν, με τη βοήθεια της μουσειοσκευής, σε ειδικά σχεδιασμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα μέσα στο Μουσείο.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τη μουσειοσκευή έχει υπάρξει και από φορείς του εξωτερι-

κού. Μουσείοσκευές δωρήθηκαν στις 17 ξένες αρχαιολογικές σχολές στην Αθήνα. Επίσης δωρήθηκαν σε εκπαιδευτικούς από σχολεία του εξωτερικού με τους οποίους συνεργαστήκαμε κατά το χρονικό αυτό διάστημα. Έτσι, μουσειοσκευές δωρήθηκαν σε μία πρώτη φάση σε 33 φορείς, στην Αυστραλία, Γαλλία, Γερμανία, Ηνωμένες Πολιτείες, Ισπανία, Ιταλία, Λιθουανία, Μ. Βρετανία, Ολλανδία, Πολωνία, Ρουμανία, και Τουρκία. Η αποστολή των μουσειοσκευών σε επιλεγμένους φορείς στην Ελλάδα και στο εξωτερικό προβλέπεται να έχει ολοκληρωθεί έως τον Δεκέμβριο του 2007.

Τελειώνοντας, θα θέλαμε ιδιαίτερα να ευχαριστήσουμε το Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος, χάρη στις γενναϊώδεις χορηγίες του οποίου ολοκληρώθηκαν πρώτα η μουσειοσκευή «Πάμε στην Ακρόπολη» το 2002 και τώρα η μουσειοσκευή «Το Δωδεκάθεο».

Κ. Χατζησαολάνη

Αρχιτέκτων-Αρχαιολόγος, Προϊσταμένη  
Ε. Καϊμάρα, Α. Λεοντί, Αρχαιολόγοι,

Τομέας Ενημέρωσης και  
Εκπαίδευσης της ΥΣΜΑ



Τα έντυπα της μουσειοσκευής «Το Δωδεκάθεο». Φωτ. Σ. Μαυρομάτης, 2007



Οι δυτικές μετώπες του Παρθενόνος. Άποψη από Β. Φωτ. Σ. Μαυρομάτης, Ιούνιος 2007



Η δυτική όψη του Παρθενόνος με την ειδικά πλατφόρμα αυτοψίας και μελέτης.  
Φωτ. Μ. Ιωαννίδου, Ιούνιος 2007

Ενημερωτική περιοδική έκδοση της  
Υπηρεσίας Συντήρησης Μνημείων  
Ακρόπολης (ΥΣΜΑ) του Υπουργείου  
Πολιτισμού

Εκδότης:  
Ομότ. Καθ. Χ. Μπούρας

Υπεύθυνη έκδοσης:  
Δρ Φ. Μαλλούχου-Tufano

Καλλιτεχνική επιμέλεια:  
Ο. Σημαιοφορίδου

Φωτογραφική επιμέλεια:  
Σ. Μαυρομάτης

Τα έργα συντήρησης και αναστήλωσης  
των μνημείων της Ακρόπολης και η  
παρούσα έκδοση συγχρηματοδοτούνται  
από το Ελληνικό Δημόσιο και την Ευ-  
ρωπαϊκή Ένωση

Κοινοτικό πλαίσιο στήριξης 2000-2006  
Επιχειρησιακό πρόγραμμα  
«ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ»  
Κοινοτική συμμετοχή (ΕΤΠΑ): 75%  
Εθνική συμμετοχή: 25%

Ειδική υπηρεσία διαχείρισης  
Ε.Π. «ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ»



Υπηρεσία Συντήρησης Μνημείων  
Ακρόπολης  
Πολυγώνου 10  
10555 Αθήνα  
Τηλ./Fax: 210 3243 427/3251 620  
e-mail: protocol@ysma.culture.gr

©ΥΣΜΑ, 2007